

RWS INFORMATIE

Aan: stakeholders betrokken bij het in kaart brengen van de kosten voor opruimen SUP in het zwerfafval

**Rijkswaterstaat Water,
Verkeer en Leefomgeving**

Griffioenlaan 2
3526 LA UTRECHT
Postbus 2232
3500 GE UTRECHT
T 088 797 11 11
www.rijkswaterstaat.nl

Contactpersoon

Cees Riksen
cees.riksen@rws.nl

Datum

17 maart 2023

Memo

B. Systematiek voor zwerfafvalmonitoring ten behoeve van het bepalen van het aandeel SUP in zwerfafval

Inleiding

Met de implementatie van de Europese Single Use Plastic Richtlijn (Richtlijn SUP)¹ is voor SUP-items onder meer uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) ingevoerd. Producenten en importeurs van deze items moeten onder andere de kosten dragen voor het opruimen en verwerken van hun producten in het zwerfafval. Specifiek betreft het de kosten voor het opruimen van zwerfafval door of namens overheidsinstanties, op nat en droog areaal. De Richtlijn SUP specificeert de noodzakelijke kosten die gemaakt worden voor een kostenefficiënte opruiming. De ministeriele regeling SUP² stelt dat deze kosten op een transparante wijze moeten worden vastgelegd. Dit doet het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) door het onderzoek naar de kosten openbaar te maken, met daarin een duidelijke toelichting van de gevolgde methodologie. Hetzelfde geldt voor het bepalen van het aandeel SUP en het bepalen van de bijdragen en vergoedingen.

In de Regeling SUP is bepaald dat producenten en importeurs aan hun UPV-verplichting voor de kosten voor het opruimen en verwerken van zwerfafval voldoen door een door de minister van IenW vast te stellen bijdrage te betalen aan een door de minister aan te wijzen organisatie. De hoogte van de bijdrage van de producenten/importeurs wordt jaarlijks door de minister vastgesteld. De bijdrage wordt vastgesteld op basis van:

- A) een kostenonderzoek naar het opruimen en verwerken van zwerfafval
- B) het aandeel SUP in zwerfafval
- C) systematiek voor het bepalen van bijdragen en vergoedingen.

¹

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/afval/documenten/besluiten/2021/06/23/bijlage-1-stb-2021-294-bekendmaking-besluit-kunststofproducten-voor-eenmalig-gebruik-en-wijziging-bbv-2014> en <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX%3A32019L0904&from=EN>

² <https://www.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2022-8376.pdf>

Deze onderzoeken, die worden uitgevoerd door Rijkswaterstaat in opdracht van IenW, worden in drie memo's toegelicht:

**Rijkswaterstaat Water,
Verkeer en Leefomgeving**

- Memo A: Kostenonderzoek, ten behoeve van het bepalen van de kosten die publieke gebiedsbeheerders maken voor opruimen en verwerken van zwerfafval
- Memo B: Systematiek voor zwerfafvalmonitoring ten behoeve van het bepalen van het aandeel SUP in zwerfafval
- Memo C: Toelichting op het bepalen van bijdragen en vergoedingen. In deze memo wordt beschreven hoe de informatie uit memo A (kosten) en memo B (SUP-items) zich tot elkaar verhouden en hoe de bijdragen en vergoedingen worden bepaald.

Datum
17 maart 2023

Memo A is op 29 november 2021 definitief vastgesteld. Stakeholders zijn in de gelegenheid gesteld input te leveren. Rijkswaterstaat en IenW hebben deze reacties beoordeeld, waarna de systematiek is verduidelijkt en aangescherpt.

In het onderliggende memo B, wordt de systematiek van de monitoring van zwerfafval en het bepalen van het aandeel SUP in zwerfafval beschreven. De systematiek van kosten voor het opruimen en verwerken van zwerfafval en het bepalen van de bijdragen en vergoeding worden in dit memo niet behandeld, maar deze worden respectievelijk behandeld in memo A en memo C.

Stakeholders hebben in oktober-november 2022 de gelegenheid gehad om op de conceptmemo B schriftelijk te reageren. Rijkswaterstaat en IenW hebben deze reacties beoordeeld, waarna de systematiek is verduidelijkt en aangescherpt. Middels dit memo wordt de systematiek van het kostenonderzoek definitief vastgesteld en gedeeld met de stakeholders.

Uitgangspunten monitoring zwerfafval

In dit memo wordt de systematiek van de monitor beschreven die als input dient voor de latere berekening van de bijdrages en vergoedingen.

De uitgangspunten bij de UPV-verplichting voor de kosten voor het opruimen en verwerken van zwerfafval en het bepalen van de vergoedingen en bijdrages zijn als volgt:

- De monitor is praktisch uitvoerbaar
- Verdiepend vanuit huidige kennis/systematiek
- Niet complexer dan nodig.

De definitie van zwerfafval is als volgt: Afval dat mensen bewust of onbewust weggooien of achterlaten op plaatsen die daar niet voor bestemd zijn of door indirect toedoen of nalatigheid van mensen op die plaatsen is terechtgekomen.

Bijplaatsingen/sluikstort vallen niet onder de definitie van zwerfafval en worden buiten beschouwing gelaten. Het aandeel filters van tabaksproducten in openbare inzamelsystemen (afvalbakken) wordt wel inzichtelijk gemaakt omdat de producenten van deze producten verhoudingsgewijs bij gaan dragen aan de kosten voor het beheer van openbare inzamelsystemen.

Landelijke monitor en SUP

Om te komen tot een juist inzicht in het aandeel SUP in zwerfafval in Nederland wordt aangesloten bij de Landelijke monitor zwerfafval van Rijkswaterstaat. In deze

monitor wordt door Rijkswaterstaat al sinds 2008 op verschillende gebiedstypes de samenstelling van het zwerfafval bepaald op basis van de aantallen getelde stuks zwerfafval.

Rijkswaterstaat Water,
Verkeer en Leefomgeving

Datum

17 maart 2023

Landelijke monitor zwerfafval

Om te meten hoe schoon Nederland is voert Rijkswaterstaat sinds 2008 in opdracht van het ministerie van IenW de landelijke monitor zwerfafval uit. Hierbij meet Rijkswaterstaat op ongeveer 1.400 vaste locaties verspreid door het land hoe schoon het is en wat de samenstelling van het zwerfafval is. Volgens een standaard monitoringsprotocol worden binnen deze vaste locaties van elk 10.000 m² drie meetvakken van 100 m² bepaald, waarin het meeste zwerfafval ligt, daarbinnen worden kauwgom en sigarettenpeuken geteld op de meest vervuilde plekken van 1 m².

Vervolgens wordt er geteld hoeveel zwerfafval (gespecificeerd naar bepaalde fracties) er ligt. Op basis van het aantal getelde stuks zwerfafval krijgt een meetlocatie een schoonscore en wordt de gemiddelde schoonscore voor Nederland en per gebiedstype bepaald. Dit gebeurt sinds 2018 zes keer per jaar (drie keer voor en drie keer na de zomer), waardoor er jaarlijks (1.400 (locaties) x 6 (meetrondes) x 3 (metingen per locatie)) 25.200 metingen uitgevoerd worden. Voor een uitgebreide toelichting op de werkwijze wordt verwezen naar het monitoringsprotocol³.

Aandeel SUP-items

In de landelijke monitor zwerfafval monitor wordt het aantal stuks geteld zwerfafval op verschillende gebiedstypen in kaart gebracht. Om de huidige monitor zwerfafval beter te laten aansluiten op de Richtlijn SUP (en de beslisboom SUP⁴) en deze geschikt te maken om het aandeel en samenstelling van SUP-items⁵ in het zwerfafval te bepalen, zijn in de monitor aanpassingen gedaan. Het aantal fracties waarop geteld wordt is uitgebreid waardoor de monitor nu beter aansluit bij de Richtlijn SUP. De lijst is opgenomen in Bijlage 1.

De telling gebeurt aan de hand van vastgestelde (sub)categorieën, zoals bijvoorbeeld kunststof flesjes > 1 liter, blikjes, drankenkartons en sigarettenpeuken. Daarmee richt de monitor zich op alle soorten zwerfafval en niet alleen op de aan de SUP-items gerelateerde items. In Q1 van 2023 wordt bekeken hoe het 'afwegingskader regelgeving kunststoffen eenmalig gebruik'⁶ van invloed is op de monitor.

Door deze aanpak is het mogelijk om het aandeel en de samenstelling SUP-items in het zwerfafval te bepalen per gebiedstype en daarmee ook vast te stellen welk deel van de gemaakte kosten vergoed worden binnen de Richtlijn SUP.

Aanvullende onderzoeken

Voor de uitwerking van de SUP-UPV rekenmethodiek (nader toegelicht in memo C: 'Toelichting op het bepalen van bijdragen en vergoedingen') is inzicht in het aantal stuks zwerfafval niet voldoende. Daarom worden er aanvullend extra onderzoeken uitgevoerd en gegevens verzameld. Hieronder worden deze onderzoeken beschreven.

³

https://zwerfafval.rijkswaterstaat.nl/publish/pages/198773/monitoringprotocol_zwerfafval_2019_2020_1.pdf

⁴ [Advies: Beslisbomen SUP-regelgeving | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

⁵ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021XC0607\(03\)&from=NL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021XC0607(03)&from=NL)

⁶ [Kamerbrief bij Afwegingskader Regelgeving kunststofproducten voor eenmalig gebruik | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

Gewicht en volume

Naast het aantal stuks zwerfafval is het ook van belang om inzicht te hebben in het volume en gewicht van de verschillende fracties. Rijkswaterstaat laat eenmalig een onderzoek uitvoeren waarbij per fractie, conform het monitoringsprotocol, het volume en het gewicht wordt bepaald⁷. In memo C wordt toegelicht hoe aantallen, gewicht en volume worden meegenomen in de rekensystematiek.

Sigarettenpeuken en kauwgom

In de huidige monitor is het niet goed mogelijk om de verhouding tussen het aandeel sigarettenpeuken en kauwgom en het overig zwerfafval goed inzichtelijk te maken. Zoals eerder beschreven wordt in de monitor geteld op meetvakken van 100 m², specifiek geldt dit voor grof zwerfafval. Fijn zwerfafval zoals sigarettenpeuken en kauwgom wordt echter alleen geteld in een meetvak van 1 m². Om tot vergelijkbare verhoudingen tussen al het getelde zwerfafval te komen is het noodzakelijk ook inzicht te krijgen in de peuken en kauwgom per 100 m². Rijkswaterstaat laat daarom onderzoek uitvoeren om deze verhouding inzichtelijk te maken zodat de bijdragen en vergoedingen op de juiste manier kunnen worden bepaald. Resultaten van dit onderzoek volgen eind 2022 en worden dan gepubliceerd.

Afvalbakken

Een vergoeding voor SUP-items in afvalbakken in de openbare ruimte valt niet binnen de Regeling SUP. Uitzondering hierop zijn sigarettenfilters in de afvalbakken in de openbare ruimte. Om het aandeel sigarettenfilters in afvalbakken te bepalen is aanvullend onderzoek nodig. Rijkswaterstaat laat op dit moment onderzoek uitvoeren om het aandeel sigarettenfilters in afvalbakken te bepalen. Resultaten van dit onderzoek volgen eind 2022 en worden dan gepubliceerd.

Weging gebiedstypen

Om de verhouding tussen de verschillende gebiedstypen uit de landelijke monitor zwerfafval te bepalen heeft Rijkswaterstaat een onderzoek laten uitvoeren⁵. In dit onderzoek is bepaald wat het aandeel van de verschillende gebiedstypen in Nederland is en hoe deze zich verhouden over de verschillende publieke gebiedsbeheerders. Deze informatie is mogelijke input bij het bepalen van de bijdragen en vergoedingen (memo C).

⁷ <https://zwerfafval.rijkswaterstaat.nl/wegwerpplastic/vergoeding-gebiedsbeheerders-bijdrage-producenten/>

BIJLAGEN

Rijkswaterstaat Water,
Verkeer en Leefomgeving

BIJLAGE I

Datum
17 maart 2023

Fractie indeling Landelijke monitoring zwerfafval	
Hoofdcategorie	Subcategorie
Klein en organisch	
Kauwgom	Kauwgom (1m ²)
Sigarettenpeuken	Sigarettenpeuken met filter (1m ²)
	sigarettenpeuken zonder filter (1m ²)
Voedselresten	voedselresten (bananenschillen, klokhuizen, etc.)
Drank- en eetverpakkingen	
Take-away (eetverpakkingen)	plastic (drink/koffie/ijs) bekers
	(drink/koffie/ijs) bekers niet van plastic
	plastic (friet)bakjes
	(friet)bakjes niet van plastic
	zakken/ (omverpakkingen) plastic
	zakken/ (omverpakkingen) niet plastic
	servetten
	rietjes
	overig plastic (rietjes/vorkjes etc.)
overig (rietjes/vorkjes etc.) niet van plastic	
Snoepen	
	plastic snoepwikkels/zakjes etc. klein (portieverpakking)
	plastic snoepwikkels/zakjes etc. groot (multiverpakking)
	snoepwikkels/zakjes etc. niet van plastic
	plastic ijsstokjes/lollystokjes
	ijsstokjes/lollystokjes niet van plastic
Drinken	
(kleine drankverpakkingen)	glazen fles
	blikjes
	drankenkartons
	kunststof flesjes < 1 liter met statiegeld
	kunststof flesjes < 1 liter zonder statiegeld
	kunststof flesjes ≥ 1 liter
	knijpverpakkingen/zakjes
	overig (doppen/sluitingen van plastic drankverpakkingen)
	overig (doppen/sluitingen)
Overige verpakkingen	glas

Fractie indeling Landelijke monitoring zwerfafval	
(Overige drank- en eetverpakkingen of supermarktgerelateerde grootverpakkingen zoals chipszakken, koekverpakkingen, grote drankverpakkingen draagtassen etc)	kunststof klein (portieverpakking) plastic flexibel (niet vormvast)
	kunststof klein (portieverpakking) plastic hard (vormvast)
	kunststof groot (multiverpakking) plastic flexibel (niet vormvast)
	kunststof groot (multiverpakking) plastic hard (vormvast)
	dunne plastic hemddraagtas (markt, winkel)
	plastic draagtas (winkel)
	draagtas niet van plastic (winkel + hemdjes)
	papier/karton
	metaal/blik
	rookwarenverpakkingen
Materialen en overige verpakkingen	
Kunststoffen (niet eet/drinkverpakkingen (piepschuim, folies) en overige kunststof (bloempotten, speelgoed etc).	kunststoffen verpakkingen
	plastic wattenstaafjes
	wattenstaafjes niet van plastic
	plastic ballonnenstokjes
	ballonnenstokjes niet van plastic
	ballonnen
	vochtige doekjes
	vistuig
Overig kunststof niet-verpakkingen	
papier	zakdoek
	bonnetjes (bank, parkeren, trein, bus)
	kranten
	reclamedrukwerk
	overig (papiertjes)
Metaal en overig	batterijen, lachaspatronen en drukhouders
	mondkapjes, handschoenen
	spatborden, steen etc.
overig etc.	
Niet gespecificeerd	niet te specificeren

Rijkswaterstaat Water,
Verkeer en Leefomgeving

Datum

17 maart 2023